

PHÁT HUY VAI TRÒ CỦA CÔNG NHÂN TRONG PHONG TRÀO THI ĐUA YÊU NƯỚC THEO TƯ TƯỞNG HỒ CHÍ MINH

✍ NGUYỄN THỊ HUYỀN TRANG - PHẠM PHƯƠNG LAN*

Ngày nhận: 31/12/2021

Ngày phản biện: 20/01/2022

Ngày duyệt đăng: 15/02/2022

Tóm tắt: Tư tưởng Hồ Chí Minh về thi đua yêu nước là một nội dung đặc biệt trong hệ thống tư tưởng Hồ Chí Minh. Tư tưởng đó đã khơi dậy và phát huy truyền thống yêu nước quý báu ngàn đời của dân tộc ta, tạo ra sức mạnh tinh thần vô song cho mọi đối tượng nhân dân cống hiến cho sự phát triển của đất nước. Trong các đối tượng nhân dân thì công nhân có vị trí, vai trò quan trọng, đó là giai cấp lãnh đạo cách mạng và đi đầu trong phong trào thi đua yêu nước. Việc vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh nhằm phát huy vai trò của công nhân trong phong trào thi đua yêu nước trong giai đoạn hiện nay là rất cần thiết.

Từ khóa: Thi đua yêu nước; công nhân; tư tưởng Hồ Chí Minh.

PROMOTING WORKERS' ROLES IN THE PATIENTIVE EMPLOYMENT MOVEMENT BASED ON HO CHI MINH IDEOLOGY

Abstract: Ho Chi Minh's ideas on patriotic emulation are a unique component of Ho Chi Minh's philosophy system. The aforementioned ideals have awoken and encouraged our nation's priceless patriotic tradition of thousands of generations, producing exceptional spiritual power for all people to contribute to the country's progress. Workers have a significant place and duty among the subjects of the people, as the revolutionary leadership class and the pioneer in the patriotic emulation movement. The use of Ho Chi Minh's ideas to increase the role of workers in the contemporary patriotic emulation movement is critical.

Keywords: Patriotic emulation; workers; Ho Chi Minh thought.

Hồ Chí Minh là người khởi xướng phong trào thi đua yêu nước ở Việt Nam. Hồ Chí Minh quan niệm rằng: "Thi đua là yêu nước, yêu nước thì phải thi đua và những người thi đua là những người yêu nước nhất". Như vậy, thi đua là yêu nước một cách thiết thực và tích cực. Ngày nay, dưới ánh sáng tư tưởng thi đua yêu nước của Hồ Chí Minh, toàn thể nhân dân Việt Nam, trong đó đi đầu là giai cấp công nhân đang nô nức tham gia các phong trào thi đua để thực hiện thắng lợi sự nghiệp CNH, HĐH đất nước, xây dựng đất nước ta "ngày càng đàng hoàng hơn, to đẹp hơn".

1. Tư tưởng Hồ Chí Minh về vai trò của công nhân trong phong trào thi đua yêu nước

Thứ nhất, quan niệm và mục đích của thi đua yêu nước với công nhân

Thi đua là đua tài, đua sức của cá nhân, tập thể trong quá trình lao động sản xuất, học tập và hoạt động thực tiễn, thôi thúc con người phát huy tính năng động, sáng tạo nhằm đạt được kết quả cao hơn so với những thành tích đã đạt được trong mối quan hệ hợp tác và phát triển. Qua phong trào thi đua yêu nước mới có được những tấm gương "người

mới", "việc mới", "người tốt", "việc tốt", những cá nhân tiên tiến làm rực rỡ thêm vườn hoa thi đua yêu nước của dân tộc.

Thi đua lao động sản xuất là một biểu hiện của tinh thần làm chủ của giai cấp công nhân Việt Nam nên bài học lý luận gắn liền với thực tiễn, học đi đôi với hành ở công nhân được biểu hiện ở tinh thần học tập gắn liền với thi đua trong lao động sản xuất. "Thi đua là một cách rất tốt, rất thiết thực để làm cho mọi người tiến bộ" vì thi đua là trường học thực tiễn rộng lớn để cải tạo con người, xây dựng con người mới, xã hội mới.

Qua phong trào thi đua, sẽ bồi dưỡng rèn luyện công nhân trở thành những người lao động có lý tưởng, sản xuất giỏi, có tác phong công nghiệp, có đạo đức XHCN. Cũng thông qua phong trào thi đua, công nhân thực hiện vai trò lãnh đạo của mình đối với toàn xã hội, xứng đáng là giai cấp tiên phong trong công cuộc xây dựng nền kinh tế mới, xã hội mới. Như vậy, thi đua trong lao động sản xuất sẽ góp phần quan trọng nâng cao ý thức chính trị cho công nhân.

* Trường Đại học Công đoàn

Thứ hai, vai trò lãnh đạo, đi đầu trong phong trào thi đua yêu nước của công nhân

Hồ Chí Minh là người Việt Nam đầu tiên phát hiện ra sứ mệnh lịch sử của giai cấp công nhân Việt Nam, giai cấp có đủ khả năng, bản lĩnh lãnh đạo toàn bộ quá trình cách mạng Việt Nam từ cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân lên cách mạng XHCN, vì vậy, trong phong trào thi đua yêu nước, Hồ Chí Minh cũng khẳng định công nhân là giai cấp lãnh đạo, đi đầu trong phong trào thi đua yêu nước.

Hồ Chí Minh luôn quan tâm giáo dục động viên công nhân phát huy tính tiên phong trong đấu tranh cách mạng, hăng hái vươn lên đi đầu trong phong trào thi đua yêu nước, phong trào thi đua sản xuất và tiết kiệm. Hồ Chí Minh từng nói: "Giai cấp công nhân là giai cấp lãnh đạo cách mạng, muốn xứng đáng là giai cấp lãnh đạo thì phải gương mẫu trong công tác. Muốn tiến lên chủ nghĩa xã hội, muốn nước nhà mau chóng thống nhất, muốn được tự do sung sướng, mọi người phải khắc phục khó khăn, thi đua tăng gia sản xuất, thực hành tiết kiệm"¹. Khi đến thăm nhà máy điện Yên Phụ, nhà máy Đèn Bờ Hồ, Hồ Chí Minh đã nêu cao niềm tự hào về giai cấp công nhân, xác định giai cấp công nhân là giai cấp lãnh đạo, Người yêu cầu "công nhân phải thi đua chế tạo", phải thi đua tăng năng suất, thực hành tiết kiệm nguyên liệu, vật liệu đồng thời phải tuyên truyền cho nhân dân và cơ quan ý thức tiết kiệm điện.

Với vai trò lãnh đạo, đi đầu trong phong trào thi đua yêu nước, Hồ Chí Minh xác định nhiệm vụ hàng đầu của công nhân trong thời kỳ đất nước quá độ xây dựng CNXH là phải đi tiên phong trên mặt trận kinh tế, phải phát động phong trào thi đua sâu rộng trong quần chúng, lấy kinh tế là nhiệm vụ trọng tâm của thi đua, giai cấp công nhân phải tích cực tham gia phong trào thi đua sản xuất và tiết kiệm, chống quan liêu, tham nhũng, chống chủ nghĩa cá nhân để phát huy tính sáng tạo trong việc phát huy sáng kiến, cải tạo kỹ thuật, nâng cao năng suất lao động. Khi mục tiêu của phong trào thi đua yêu nước trong thời kỳ quá độ xây dựng CNXH chuyển sang lĩnh vực kinh tế, thì việc phát huy nguồn lực con người cho sự phát triển đất nước là rất quan trọng, công nhân phải nhận thức đúng đắn vai trò của mình trong phong trào thi đua yêu nước ở giai đoạn mới. Công nhân phải nhận thức rằng: đã là người lãnh đạo, đi đầu trong phong trào thi đua yêu nước, họ phải tiếp tục rèn luyện, tự cải tạo mình để trở thành giai cấp tiên phong của xã hội, Hồ Chí Minh nhắc nhở: "muốn lãnh đạo thì phải gương mẫu. Vì vậy cần phải khắc

phục khuyết điểm, phát triển ưu điểm sẵn có, hoàn thành nhiệm vụ Đảng và Chính phủ giao cho để xứng đáng là ông chủ, bà chủ, xứng đáng là vai trò của giai cấp công nhân Việt Nam"².

Công nhân là giai cấp lãnh đạo, chủ chốt nhưng trong phong trào thi đua yêu nước, công nhân cần đoàn kết với tất cả các lực lượng khác, trong đó đoàn kết với nông dân là rất cần thiết. Hồ Chí Minh chỉ rõ: Giai cấp công nhân phải học tập, tổ chức hướng dẫn các lực lượng xã hội khác cùng tham gia xây dựng đất nước. Liên minh công nông có vai trò quan trọng chiến lược, có ý nghĩa quyết định đến thắng lợi của cách mạng XHCN. Hồ Chí Minh kêu gọi công nhân, nông dân tích cực thi đua lao động; công nhân làm ra máy móc, phân bón... cung cấp cho nông dân, còn nông dân làm ra lương thực, thực phẩm cho công nhân lao động sản xuất.

Để phong trào thi đua của công nhân có hiệu quả, Hồ Chí Minh giao nhiệm vụ cho tổ chức Công đoàn: "Nhiệm vụ của Tổng Liên đoàn Lao động là đi sát với toàn thể công nhân, tổ chức và huấn luyện toàn thể công nhân làm cho giai cấp công nhân thành lực lượng vô địch trong sự nghiệp kháng chiến và kiến quốc"³.

Thứ ba, những yêu cầu đặt ra khi tổ chức các phong trào thi đua yêu nước cho công nhân.

Để đạt được những mục đích trong phong trào thi đua yêu nước của công nhân, Hồ Chí Minh đặt ra nhiều yêu cầu khi tổ chức thi đua sản xuất cho công nhân:

Thi đua là phải làm mau, làm tốt, làm nhiều và làm rẻ. "Bất cứ làm gì cũng phải làm mau, nhưng làm mau mà xấu thì không ăn thua gì, vậy phải làm tốt. Nhưng làm tốt mà ít thì không đủ cho nhân dân dùng, vậy phải làm nhiều. Làm nhiều mà đắt, nhân dân không có tiền mua, vậy phải làm rẻ"⁴.

Thi đua sản xuất là lao động sản xuất cần cù, chăm chỉ, vì vậy, Hồ Chí Minh luôn đặt thi đua sản xuất gắn liền với thực hiện tiết kiệm, "thi đua sản xuất tốt chưa đủ, tăng gia sản xuất phải đi đôi với tiết kiệm. Nếu không cũng như gió vào nhà trống. Phải tiết kiệm thì giờ, nguyên vật liệu và tiền bạc"⁵;

Thi đua không phải là cạnh tranh, ganh đua, giấu nghề. "Thi đua có nghĩa là mọi người phát triển tài năng, sáng kiến của mình, học hỏi điều

¹ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 12, tr.86.

² Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 11, tr.111.

³ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 6, tr.67.

⁴ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 10, tr.294.

⁵ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 10, tr.295.

hay lẫn nhau, giúp nhau sửa chữa khuyết điểm để cùng nhau tiến bộ... Người này thi đua với người khác, tổ này thi đua với tổ khác, nhà máy này thi đua với nhà máy khác”⁶;

Trong thi đua, chúng ta “phải học tập nhân dân lao động, trước hết là học tập giai cấp công nhân Trung Quốc, Liên Xô về tinh thần đoàn kết, tinh thần trách nhiệm, chí tiến thủ, tinh thần khắc phục khó khăn, thi đua bền bỉ”;

Phải chống tham ô lãng phí. “Công nhân thi đua tăng gia sản xuất và tiết kiệm, nhưng có bọn tham ô lãng phí, nên các cô các chú tiết kiệm được chừng nào chúng tham ô lãng phí chừng ấy”;

Phải đưa sáng kiến trong sản xuất của mình phổ biến cho nhóm, cho xưởng, cho ngành mình cùng theo. Và phải học kinh nghiệm sáng kiến của người khác. Đây là điều kiện cần thiết trong thi đua”⁷;

Tư tưởng Hồ Chí Minh về thi đua sản xuất không chỉ có giá trị với riêng công nhân mà còn có ý nghĩa to lớn với tất cả mọi đối tượng quần chúng nhân dân trong lao động sản xuất.

2. Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về vai trò của công nhân trong phong trào thi đua yêu nước giai đoạn hiện nay

Quán triệt, vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về vai trò của công nhân trong phong trào thi đua yêu nước, Tổ chức Công đoàn đã phát động thi đua yêu nước sâu rộng trong công nhân với nhiều phong trào hiệu quả, thiết thực. “Các cấp công đoàn đã cụ thể hóa các phong trào thi đua “Lao động giỏi”, “Lao động sáng tạo”; phong trào thi đua “Giải việc nước, đảm việc nhà”; phong trào “Xanh- Sạch- Đẹp, Bảo đảm an toàn vệ sinh lao động”, phong trào “Văn hóa, thể thao”; động viên, cổ vũ đoàn viên, người lao động đăng ký hoàn thành 77.753 đề tài nghiên cứu khoa học với giá trị làm lợi là 336.777 tỷ đồng; phát huy 1.170.884 sáng kiến với giá trị làm lợi 203.579 tỷ đồng..., góp phần thực hiện thắng lợi nhiệm vụ chính trị, phát triển kinh tế-xã hội của đất nước”⁸. Ở khu vực sản xuất, kinh doanh, dịch vụ, các phong trào thi đua do Công đoàn tổ chức đã gắn kết với mục tiêu, định hướng của Chính phủ về phát triển doanh nghiệp Việt Nam trong tiến trình hội nhập. Phong trào thi đua “Giải việc nước, đảm việc nhà” có chuyển biến tích cực, góp phần khẳng định vai trò, trách nhiệm nữ công nhân trong công tác, lao động, sản xuất, nuôi dạy con tốt, xây dựng gia đình hạnh phúc, nâng cao đời sống văn hóa tinh thần, cải thiện môi trường sống và điều kiện làm việc cho công nhân.

Qua thực tiễn triển khai phong trào thi đua “Lao

động giỏi”, “Lao động sáng tạo”, nhiều mô hình tốt, cách làm hiệu quả ở các ngành, địa phương tiếp tục được phát huy đã động viên công nhân tích cực phát huy sáng kiến, cải tiến kỹ thuật, tham gia nghiên cứu khoa học, ứng dụng công nghệ mới, góp phần nâng cao năng suất lao động, chất lượng sản phẩm và khả năng cạnh tranh của doanh nghiệp. Gần đây nhất, phải kể tới một phong trào tiêu biểu là phong trào thi đua liên kết xây dựng Nhà máy Thủy điện Lai Châu đã phát huy trí tuệ, tinh thần đoàn kết của người lao động thi công trên công trường, hoàn thành sớm hơn một năm, làm lợi cho ngân sách Nhà nước trên 7.000 tỷ đồng⁹.

Các cấp công đoàn đã tổ chức nhiều hình thức tôn vinh, khen thưởng động viên người lao động có thành tích xuất sắc trong lao động sản xuất. Giải thưởng do các cấp Công đoàn tổ chức tiếp tục đổi mới, phát triển. Đại hội Thi đua yêu nước công nhân, viên chức, lao động toàn quốc lần thứ IX đã tôn vinh 486 cá nhân, tập thể trong phong trào thi đua yêu nước giai đoạn (2010 - 2015). Bảng xếp hạng doanh nghiệp vì người lao động được nâng lên thành Giải thưởng “Doanh nghiệp vì người lao động” đã góp phần biểu dương các doanh nghiệp cải thiện điều kiện, môi trường làm việc chăm lo đời sống vật chất, tinh thần cho người lao động, xây dựng mối quan hệ lao động hài hòa, ổn định và tiến bộ tại doanh nghiệp. Tổng Liên đoàn tổ chức Chương trình “Vinh quang Việt Nam - Dấu ấn 30 năm đổi mới”, tôn vinh 30 tập thể, cá nhân có thành tích đặc biệt xuất sắc trong 30 năm đổi mới đất nước. Chương trình được đoàn viên, người lao động và dư luận xã hội đánh giá cao; góp phần nhân lên các điển hình tiên tiến trong công cuộc đổi mới đất nước do Đảng ta khởi xướng và lãnh đạo¹⁰.

Thực tiễn phong trào thi đua yêu nước của công nhân thời gian qua đã chứng tỏ trong nền kinh tế thị trường định hướng XHCN, thi đua vẫn là động lực để khơi dậy tinh thần yêu nước, khắc phục những mặt yếu kém, tăng cường sức cạnh tranh để tồn tại và phát triển, góp phần quan trọng vào việc thực hiện mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của đất

⁶ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 9, tr.204.

⁷ Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb CTQG, H, tập 10, tr.294.

⁸ Báo cáo của BCH Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam khóa XI trình Đại hội Công đoàn Việt Nam lần thứ XII.

⁹ Báo cáo của BCH Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam khóa XI trình Đại hội Công đoàn Việt Nam lần thứ XII.

¹⁰ Báo cáo của BCH Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam khóa XI trình Đại hội Công đoàn Việt Nam lần thứ XII.

nước. Không thể phủ nhận, các phong trào thi đua yêu nước đã khơi dậy ý thức trách nhiệm, nhiệt tình cách mạng, tinh thần lao động sáng tạo, ý thức tự lực tự cường, dám nghĩ dám làm, vượt qua khó khăn của đội ngũ công nhân.

Bên cạnh những thành tích đã đạt được, phong trào thi đua yêu nước trong công nhân vẫn còn một số thiếu sót: Các phong trào thi đua chưa phát triển mạnh mẽ ở khu vực kinh tế ngoài khu vực nhà nước; Công tác khen thưởng chưa thực sự chú trọng tới công nhân trực tiếp sản xuất; chưa chủ động quan tâm đến công tác phát hiện, nhân rộng nhân tố mới, mô hình mới hoạt động hiệu quả. Nguyên nhân chủ yếu là do một bộ phận công nhân chưa chủ động phát huy vai trò của mình trong phong trào thi đua yêu nước, ngoài ra, áp lực về định mức lao động, thời giờ làm việc đối với công nhân, lao động luôn ở mức cao, trong khi nội dung, hình thức thi đua nhiều nơi còn đơn điệu, thiếu sức hấp dẫn, chưa phù hợp với đối tượng, công việc, ngành nghề đặc thù; một bộ phận cán bộ làm công tác thi đua chưa có kinh nghiệm, thiếu am hiểu về công việc, ngành nghề nên chất lượng công tác tham mưu ở các cấp công đoàn còn hạn chế, kết quả không cao.

Để tiếp tục phát huy vai trò của công nhân, nâng cao chất lượng, hiệu quả của phong trào thi đua yêu nước trong giai đoạn hiện nay tiếp cận từ tư tưởng Hồ Chí Minh cần thực hiện một số giải pháp sau:

Một là, nâng cao nhận thức của công nhân về thi đua yêu nước trong giai đoạn hiện nay. Công nhân hiện nay cần được giáo dục để nhận thức rõ thi đua là sự đua tài, đua sức giữa các công nhân trong quá trình sản xuất. Chính sự thi đua đó đã tạo ra một khả năng mới làm tăng năng suất lao động cao hơn so với khi con người làm việc một mình. Thi đua không phải là tranh đua, thi đua phải dựa trên nền tảng của sự hợp tác, giúp đỡ nhau trong lao động sản xuất, nghiên cứu khoa học sáng tạo. Thi đua làm cho xã hội phát triển và mọi người cùng phát triển. Thi đua chính là sự tự khẳng định mình trước tập thể, thể hiện lòng tự trọng, ý chí vươn lên của mỗi người. Qua phong trào thi đua, mỗi công nhân sẽ tìm tòi, sáng tạo để khắc phục những hạn chế và ngày càng hoàn thiện bản thân.

Hai là, đổi mới nội dung, hình thức thi đua yêu nước trong công nhân. Nội dung các phong trào thi đua cần thiết thực, phù hợp với mục tiêu phát triển kinh tế - xã hội của đất nước như: Thi đua xây dựng đất nước giàu mạnh; thi đua thực hiện tăng trưởng

và phát triển kinh tế gắn với tiến bộ, công bằng xã hội; thi đua thực hành tiết kiệm, chống lãng phí; thi đua học tập, nghiên cứu, phát minh khoa học và ứng dụng các thành tựu khoa học kỹ thuật vào phát triển sản xuất, xây dựng đời sống mới... Đổi mới cách thức thi đua yêu nước trong công nhân rất quan trọng. Cần quán triệt bài học của Hồ Chí Minh: "Phải dựa vào lực lượng của dân, tinh thần của dân, để gây: hạnh phúc cho dân". Các phong trào thi đua yêu nước cần phải đa dạng, khơi dậy lòng yêu nước, tinh thần tự giác, sáng tạo và sức lực của các tầng lớp nhân dân trong từng giai đoạn cách mạng. Trong quá trình thi đua, phải coi trọng sáng kiến, tổng kết kinh nghiệm. Từ những sáng kiến và kinh nghiệm trong từng ngành, lĩnh vực, ở một địa phương, cơ quan, đơn vị... sẽ được phổ biến, lan rộng ra nhiều ngành, nhiều lĩnh vực, nhiều cơ quan, cho đến cả nước; phải coi những sáng kiến, kinh nghiệm là tài sản vô giá, cần được phát huy và phổ biến.

Ba là, hoàn thiện công tác thi đua, khen thưởng. Quan tâm lượng hóa các tiêu chí đánh giá thi đua cho từng đối tượng công nhân, lấy kết quả thi đua làm cơ sở để xuất khen thưởng tương xứng. Thực hiện tốt công tác đánh giá, tổng kết phong trào thi đua, biểu dương, khen thưởng kịp thời các tập thể, cá nhân có thành tích xuất sắc. Nâng cao chất lượng giải thưởng Nguyễn Đức Cảnh, Tôn Đức thắng, Nguyễn Đức Thuận và các giải thưởng khác của các cấp Công đoàn, để lấy đó là động lực tinh thần thực sự của các điển hình tiêu biểu.

Suốt cuộc đời hoạt động cách mạng, Chủ tịch Hồ Chí Minh luôn hết sức coi trọng khơi dậy, phát động phong trào thi đua yêu nước trong cán bộ, đảng viên, quần chúng nhân dân và đặc biệt là phong trào thi đua lao động sản xuất của công nhân - giai cấp lãnh đạo, đi đầu, tiên phong trong phong trào thi đua yêu nước. Hồ Chí Minh coi thi đua yêu nước là biểu hiện rõ nét để công nhân Việt Nam thể hiện ý chí tự lực, tự cường và khát vọng phát triển đất nước phồn vinh, hạnh phúc. □

Tài liệu tham khảo

- Đại hội Công đoàn Việt Nam lần thứ XII, Báo cáo của BCH Tổng Liên đoàn Lao động Việt Nam khóa XI trình Đại hội Công đoàn Việt Nam lần thứ XII.
- Hồ Chí Minh (2011), *Toàn tập*, Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, tập 6, 11, 12.
- PGS.TS. Nguyễn Việt Vương (chủ biên, 2006), *Vận dụng tư tưởng Hồ Chí Minh về thi đua trong sự nghiệp công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước*, Nxb Lao động, Hà Nội.